

Regeringens proposition

1983/84: 36

**med förslag till lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel,
m. m.;**

beslutad den 6 oktober 1983.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovannämnda dag.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

MATS HELLSTRÖM

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag till en ny lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m. Lagen, som är avsedd att ersätta 1935 års lag i samma ämne, är en modernisering av den nuvarande regleringen av krigsmaterielkontrollen. Dessutom innehåller lagen vissa nyheter bl. a. i fråga om ansvars- och förverkandebestämmelser.

Propositionen innehåller också ett förslag till ändring i vapenlagen (1973: 1176).

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1984.

1 Förslag till

Lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Tillverkning av krigsmateriel samt tillhandahållande av krigsmateriel, uppfinning avseende krigsmateriel och metod för framställning av sådan materiel skall kontrolleras enligt bestämmelserna i denna lag. Föreskrifter om förbud mot utförsel av krigsmateriel och förbud mot upplåtelse eller överlåtelse av rätt att utom riket tillverka krigsmateriel finns i lagen (1982: 513) om förbud mot utförsel av krigsmateriel, m. m.

Denna lag gäller inte för statlig myndighet.

Regeringen bestämmer vad som skall avses med krigsmateriel enligt denna lag.

2 § Krigsmateriel får inte tillverkas här i riket utan tillstånd av regeringen, om ej annat följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag. Tillstånd att tillverka krigsmateriel får meddelas endast svensk medborgare, svenskt handelsbolag eller svenskt aktiebolag. För tillverkning i ringa omfattning får dock tillstånd ges även åt annan.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt första stycket för ändring eller ombyggnad av skjutvapen i fall som avses i 24 § första stycket vapenlagen (1973: 1176) samt för tillverkning av enstaka skjutvapen och av ammunition för tillverkarens eget bruk.

3 § Krigsmateriel, uppfinning avseende krigsmateriel och metod för framställning av sådan materiel får inte yrkesmässigt tillhandahållas här i riket genom försäljning, utbudande mot vederlag eller förmedling åt någon inom landet eller i utlandet utan tillstånd av regeringen, om ej annat följer av andra stycket eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag.

Tillstånd enligt första stycket behövs inte

1. vid tillhandahållande till svensk statlig myndighet eller sådan tillverkare som har tillstånd att tillverka krigsmateriel av det slag tillhandahållandet avser.

2. för innehavare av tillverkningstillstånd, om tillhandahållandet avser krigsmateriel, uppfinning eller metod som tillhör eller innehas av tillståndshavaren.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt första stycket i fråga om handel med skjutvapen, ammunition eller annan explosiv vara som omfattas av vapenlagen (1973: 1176) eller förordningen (1949: 341) om explosiva varor.

4 § Tillstånd enligt 2 eller 3 § får förenas med villkor samt med kontroll- och ordningsbestämmelser. Tillstånd kan meddelas för viss tid eller tills vidare och kan återkallas av regeringen, om tillståndshavaren har åsidosatt föreskrift i denna lag eller föreskrift, villkor eller bestämmelse som har meddelats med stöd av lagen eller i annat fall skäligen anledning till återkallelse föreligger.

5 § Den som har fått tillstånd enligt 2 eller 3 § skall stå under kontroll av den myndighet som regeringen bestämmer.

6 § Tillståndshavaren skall, enligt de närmare föreskrifter som regeringen meddelar, till kontrollmyndigheten lämna deklaration på heder och samvete rörande den verksamhet för vilken tillstånd har meddelats.

7 § Tillståndshavaren är skyldig att efter anmodan av kontrollmyndigheten lämna de upplysningar och handlingar som behövs för kontrollen.

Den som har fått tillstånd enligt 2 § är skyldig att för tillsyn lämna tjänstemän hos kontrollmyndigheten tillträde till lokaler där verksamheten bedrivs.

8 § För att täcka kostnaderna för kontrollmyndighetens organisation och verksamhet skall den som har fått tillstånd enligt 2 § årligen betala en avgift som regeringen bestämmer. Avgiften beräknas efter ett för samtliga tillverkare lika förhållande till det fakturerade värdet av försåld krigsmateriel.

9 § Den som bryter mot 2 eller 3 § döms till böter eller fängelse i högst två år.

10 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligt eller av oaktsamhet

1. bryter mot andra föreskrifter i denna lag än som avses i 9 § eller mot föreskrift, villkor eller ordnings- eller kontrollbestämmelse som har meddelats med stöd av lagen,

2. lämnar oriktig uppgift i ansökan om tillstånd eller i deklaration enligt denna lag eller vid fullgörande av uppgiftsskyldighet enligt lagen.

Om en gärning som har begåtts av oaktsamhet är att anse som ringa, skall inte dömas till ansvar.

11 § Till ansvar enligt denna lag skall inte dömas, om gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

12 § Krigsmateriel som har varit föremål för brottslig tillverkning skall förklaras förverkad, om inte detta är uppenbart oskäligt. I stället för egendomen kan dess värde förklaras förverkat.

Utbyte av brottsligt tillhandahållande av krigsmateriel, uppfinning avseende krigsmateriel och metod för framställning av sådan materiel skall förklaras förverkat, om inte detta är uppenbart oskäligt.

13 § Allmänt åtal för brott som avses i denna lag får väckas endast efter tillstånd av kontrollmyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

Genom lagen upphävs

1. lagen (1935:395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.,

2. förordningen (1949:615) med vissa föreskrifter med anledning av lagen (1935:395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.

2 Förslag till

Lag om ändring i vapenlagen (1973: 1176)

Härigenom föreskrivs att 5 § vapenlagen (1973: 1176)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Utan tillstånd enligt denna lag får ej någon

1. inneha skjutvapen,
2. förvärva ammunition,
3. införa skjutvapen eller ammunition till riket eller
4. driva handel med skjutvapen.

Om luft- eller fjädervapen, som är avsett för målskjutning, eller harpunvapen har en i förhållande till andra jämförliga skjutvapen begränsad effekt skall första stycket ej tillämpas på vapnet. Enskild person får dock icke utan tillstånd inneha, införa till riket eller driva handel med sådana vapen, om han inte har fyllt aderton år.

Första stycket 1 gäller inte i fråga om verksamhet som omfattas av tillstånd enligt lagen (1983:000) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m. Första stycket 4 gäller inte i fråga om verksamhet som avses i 3 § samma lag.

Om undantag i vissa fall från skyldigheten att inhämta tillstånd finns bestämmelser i 13, 16, 21, 22, 25, 25 a, 26 och 45 §§.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

¹ Lagen omtryckt 1981: 1360.

UTRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-05-19

Närvarande: statsrådet I. Carlsson, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Rainer, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg

Föredragande: statsrådet Hellström

Lagrådsremiss med förslag till lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m.

1 Inledning

Den enskilda tillverkningen av krigsmateriel i Sverige är sedan år 1935 underkastad statlig kontroll. Regleringen återfinns i lagen (1935:395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m.m. och förordningen (1949:615) med vissa föreskrifter med anledning av nämnda lag. Lagen har ändrats vid fem tillfällen (1949:221, 1964:108, 1975:690, 1980:162 och 1982:621). Dess rubrik fick ändrad lydelse år 1975 (1975:690). Förutom det grundläggande kravet på regeringens tillstånd för att bedriva tillverkning av krigsmateriel här i landet, innehåller lagen bl. a. vissa bestämmelser av ordnings- och kontrollkaraktär, samt straffbestämmelser. Dessutom ges däri ett bemyndigande för regeringen att förordna att krigsmateriel eller uppfinning därav eller metod för framställning av sådan materiel inte här i riket får försälgas, utbjudas eller eljest tillhandahållas åt någon inom riket eller i utlandet utan tillstånd av regeringen. Med stöd av bemyndigandet har regeringen i nyssnämnda förordning föreskrivit i vilka fall regeringens tillstånd krävs för sådan försäljningsverksamhet m. m. I anslutning härtill upptar förordningen en straffbestämmelse, som föreskriver böter eller fängelse i högst sex månader för den som bryter mot kravet på regeringens tillstånd eller mot föreskrift eller villkor, som har lämnats i samband med att tillstånd har meddelats. Straffbestämmelsen är av sådant innehåll att den endast med stöd av övergångsbestämmelserna till regeringsformen kan finna sin plats i en regeringsförfattning. Bestämmelsen om kravet på regeringens tillstånd för försäljningsverksamhet m. m. bör, av skäl som senare skall redovisas, flyttas över till lagen. Detta bör också gälla dithörande straffbestämmelser. Lagen har vissa brister både i materiellt och formellt

hänseende. Även om några väsentliga anmärkningar inte kan riktas mot den finns enligt min mening likväl skäl att nu arbeta om den i vissa stycken samt även justera den formellt och redaktionellt. Detta kan givetvis åstadkommas genom ändring i den nuvarande lagen. Emellertid talar närmast redaktionella skäl för att denna i stället bör ersättas av en ny lag i samma ämne. Med hänsyn till att någon genomgripande nyordning inte åsyftas har det förslag till ny lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m. som nedan skall redovisas inte varit föremål för remissbehandling.

2 Allmän motivering

2.1 Bakgrund, m. m.

Frågan om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel var tidigt föremål för uppmärksamhet vid nedrustningsförhandlingar som ägde rum på initiativ av Nationernas Förbund. I Sverige tillsattes år 1932 en utredning med uppgift att undersöka bl. a. formerna för en kontroll över krigsmaterieltillverkningen i landet. I den proposition som ligger till grund för 1935 års lag (prop. 1935:89) betonades att en kontroll var angelägen dels från utrikespolitisk synpunkt, dels av intresset att kunna styra den egna försvarstillverkningen. I propositionen underströks betydelsen av kontrollåtgärder som ett led i en foljdriktig fredspolitik samt till förebyggande av de risker och olägenheter som är förenade med en enskild okontrollerad rustningsindustri. Denna syn, liksom de skäl som angavs för utformningen av kontrollsystemet, äger alltjämt giltighet. Kontrollen över tillverkningen är också av vikt för enskildas säkerhet och egendom. Den har även betydelse för frågor om tillståndsgivning vid utförsel av krigsmateriel. Nödvändigheten av en inhemsk produktion av krigsmateriel har inte ifrågasatts. Det förhållandet att vi i Sverige har kapacitet att utveckla och tillverka kvalificerade vapen bör rimligtvis leda till att omvärlden får respekt för vår förmåga och vilja att hävda vårt oberoende. Vi kan aldrig göra oss helt oberoende av anskaffning från utlandet av kvalificerad materiel men egen kapacitet på vissa områden och på av oss valda delar av utveckling och produktion kan förhindra att vi blir i avgörande grad beroende av utlandet. I prop. 1981/82: 196 s. 5 med förslag till lag om förbud mot utförsel av krigsmateriel, m. m. underströk föredraganden bl. a. vikten av att Sverige både av utrikespolitiska och försvarspolitiska skäl upprätthåller försvarsindustrins kompetens och konkurrenskraft. Dåvarande chefen för försvarsdepartementet hade i prop. 1981/82: 102 s. 123 givit uttryck åt samma mening. Riksdagen hade ingen erinran mot dessa uttalanden.

Det krigsmaterielbegrepp som bestämmer vad som skall förstås med krigsmateriel enligt tillverkningslagen och som framgår av tillverkningsförordningen överensstämmer – med vissa smärre undantag – med det

begrepp som används i fråga om utförsel av krigsmateriel. Denna ordning som har rått genom åren har varit ändamålsenlig och bör även fortsättningsvis bestå. Redan den utredning som låg till grund för 1935 års proposition framhöll f.ö. att krigsmaterielbegreppet i tillverkningshänseende borde motsvara det som gäller i utförselsammanhang. Diskussioner om innebörden av detta begrepp har under årens lopp förts vid åtskilliga tillfällen. I prop. 1981/82: 196 s. 11–15 lämnas en närmare redovisning om begreppets innebörd.

2.2 Vissa statistiska uppgifter

2.2.1 Tillverkning av krigsmateriel

Under 1970-talet och början av 1980-talet har i genomsnitt 125 enskilda svenska företag innehaft tillstånd att tillverka krigsmateriel. Antalet företag som i någon utsträckning utnyttjat dessa tillstånd har emellertid varit avsevärt lägre. Exempelvis var år 1981 det faktiska antalet tillverkare endast 68. Fyra av dessa var uteslutande underleverantörer till andra krigsmaterieltillverkare. Det sammanlagda leveransvärdet av krigsmateriel från enskilda företag uppgick år 1981 till i avrundat tal 3 956 milj. kr. (år 1980 4 057 milj. kr.).

Endast ett fåtal av de tillverkande enskilda företagen uppvisar tillverknings- eller leveransvärden överstigande 100 milj. kr. År 1981 var antalet sådana tillverkare fem. Tillsammans svarade dessa fem företag för ett leveransvärde av 3 423 milj. kr., dvs. över 86 % av det totala leveransvärdet från enskilda företag.

Ytterligare tre företag kunde samtidigt redovisa leveransvärden överstigande 50 milj. kr. och tillsammans för ca 210 milj. kr. (drygt 5 % av det totala). Åtta företag svarade således tillhopa för drygt 91 % av det sammanlagda värdet av levererad materiel från enskilda tillverkare under år 1981.

Fem företag uppvisade år 1981 ett tillverkningsvärde mellan 20 och 50 milj. kr., fyra företag mellan 10 och 20 milj. kr., fyra företag mellan 5 och 10 milj. kr., elva företag mellan 1 och 5 milj. kr., tolv företag mellan 0,5 och 1 milj. kr. och 24 företag hade ett tillverkningsvärde av högst 0,5 milj. kr.

De enskilda företagens tillverkning av krigsmateriel har, enligt deras återkommande redovisningar till krigsmaterielinspektionen, uppgått till följande sammanlagda leveransvärden under åren 1970–1981 (i milj. kr. och avrundade tal).

År	Milj. kr.
1970	1 099
1971	1 387
1972	1 209
1973	1 438
1974	1 486
1975	1 723

År	Milj. kr.
1976	2 203
1977	2 328
1978	2 873
1979	3 572
1980	4 057
1981	3 956

För att få ett mått på hela den svenska krigsmaterieltillverkningen under samma tid bör till de angivna värdena avseende enskilda företag läggas det statliga affärsverket FFV:s produktion av motsvarande materiel. Någon helt likvärdig statistik finns emellertid inte, då FFV såsom statlig myndighet, till skillnad från de enskilda tillverkarna, inte omfattas av 1935 års tillverkningslag eller av 1949 års tillverkningsförordning och därför inte är redovisningspliktigt. En viss ledning för jämförelser kan emellertid fås av de faktureringsvärden som FFV redovisar från sin försvarssektor. Därvid är dock bl. a. att märka att FFV:s definition av försvarsmateriel är vidare än krigsmaterielbegreppet i tillverkningsförordningens mening. Dessutom har FFV:s redovisningar fram till år 1981 varit baserade på budget- och inte på kalenderår samt innefattar förutom materiel även vissa tjänster. För åren 1972/73–1981 har FFV i sina årsberättelser redovisat följande faktureringsvärden för försvarsmateriel (i milj. kr. och avrundade tal).

År	Milj. kr.
1972/73	213
1973/74	232
1974/75	260
1975/76	293
1976/77	381
1977/78	492
1978/79	528
1979/80 ¹	596
1981	659

För år 1981 får man med ledning av dessa uppgifter ett approximativt sammanlagt leveransvärde av krigsmateriel från svensk industri som helhet om ca 4,6 miljarder kr.

2.2.2 Försäljning av krigsmateriel m. m.

Antalet sådana försäljare (agenter) av krigsmateriel och tillverkningsrättigheter m. m., för vars verksamhet regeringens tillstånd krävs, uppgick år 1981 till 29 (antalet var detsamma år 1980) och år 1979 till 28. Värdet av försäljningen uppgick under år 1981 till 12,2 milj. kr., varav 12 milj. kr. utgjordes av export.

¹ 12/18 av förlängt räkenskapsår.

2.2.3 *Utförsel av krigsmateriel*

För att upprätthålla vår internationellt sett höga självförsörjningsgrad krävs en viss export av krigsmateriel såväl av ekonomiska skäl som för att vidmakthålla den industriella kapaciteten. Det är dessa våra egna behov som är styrande för försvarsindustrins dimensionering, inte exporten i sig.

Antalet tillverkande företag, vilka samtidigt i någon utsträckning varit engagerade i export av krigsmateriel, har genom åren varierat men under större delen av 1970-talet och början av 1980-talet uppgått till mellan 30 och 40. År 1981 hade 16 av dessa företag exportvärden överstigande 1 milj. kr. Dessa exportörer svarade sammanlagt för 99,7 % av den totala krigsmaterielexporten detta år.

2.3 Tillverkning och försäljningsverksamhet m. m.

Kontrollen enligt tillverkningslagen avser den enskilda tillverkningsindustrin. Enligt den nuvarande lagen undantas från regleringen kronans fabriker, verkstäder eller förråd. Den nya lagen bör enligt min mening innehålla en precisering på denna punkt. Undantaget från lagens tillämpningsområde bör här avse sådan verksamhet som utövas av statlig myndighet. Därmed kommer att framgå klart att verksamhet som bedrivs av statliga bolag faller under lagens tillämpningsområde. Den grundläggande bestämmelsen utgörs av kravet på regeringens tillstånd för att bedriva tillverkning av krigsmateriel här i landet. Tillstånd får, såvitt det ej endast är fråga om tillverkning i ringa omfattning, inte meddelas någon annan än svensk medborgare, svenskt handelsbolag eller svenskt aktiebolag. Tillstånd meddelas vanligen tills vidare men kan även ges på viss tid. Det kan också återkallas av regeringen när det finns skäl till detta. Vad som nu har sagts bör gälla även enligt den nya lagen.

Från kravet på regeringens tillstånd till att tillverka krigsmateriel bör dock kunna göras vissa undantag. Ett sådant bör vara för tillverkning som består i ändring eller ombyggnad av vapen i fall som avses i 24 § första stycket vapenlagen (1973: 1176). Enligt nämnda bestämmelse får den som är berättigad att inneha skjutvapen inte utan nytt tillstånd till innehav vidta åtgärder med vapnet som innebär att det därefter till funktions- eller verkningsgrad kommer att vara fråga om ett väsentligt annorlunda vapen. Detta gäller dock ej den som har tillstånd att driva handel med vapen i den mån det ändrade vapnet omfattas av detta tillstånd. Kontrollen över den tillverkning som här avses får anses tillräckligt tillgodosedd genom den prövning som ligger till grund för nytt innehavstillstånd eller det befintliga tillståndet att driva handel. I linje med det anförda bör också från kravet på regeringens tillstånd kunna undantas tillverkning av ett enstaka skjutvapen. Också här får kravet på tillstånd för innehav anses vara tillfyllest från kontrollsynpunkt. Den som utan sådant tillstånd innehar en arbetsprodukt som enligt gällande definition utgör ett skjutvapen gör sig härmed skyldig

*1 Riksdagen 1983/84. I saml. Nr 36

till ett olaga innehav för vilket straff kan följa enligt vapenlagen. En tredje situation där tillverkningstillstånd bör kunna underlätas utgörs enligt min mening av sådan tillverkning som består i laddning av ammunition till skjutvapen för eget bruk. En jämförelse härvidlag kan hämtas från 9 § fjärde stycket förordningen (1949: 341) om explosiva varor, enligt vilken bestämmelse den som enligt vapenlagen är berättigad att inneha jakt- eller sportgevär får ladda ammunition till geväret för eget bruk utan tillstånd enligt förordningen. Med hänsyn främst till det förhållandet att det, som jag tidigare har redovisat, bör ankomma på regeringen att meddela föreskrifter om vad som skall avses med krigsmateriel enligt den nya lagen och då undantagen avseende tillverkning av enstaka vapen eller ammunition lämpligen bör hänföra sig till visst eller vissa slag av vapen eller ammunition, bör undantag av de slag jag här har redogjort för preciseras i föreskrifter som regeringen får meddela och i lagen tas in ett bemyndigande för regeringen att meddela sådana föreskrifter.

Som angetts i inledningen innehåller den nuvarande tillverkningslagen ett bemyndigande för regeringen att förordna att krigsmateriel eller uppföring därav eller metod för framställning av sådan materiel ej utan regeringens tillstånd får här i riket av tillverkare av krigsmateriel eller för sådan tillverkares eller annan innehavares räkning försälgas, utbjudas eller eljest tillhandahållas åt någon inom riket eller i utlandet. Om sådant förordnande har givits, får regeringen vid beviljande av tillstånd meddela erforderliga föreskrifter och villkor.

Vid tillkomsten av 1935 års lag avsåg bemyndigandet enbart verksamhet som agent för tillverkare av krigsmateriel. Som skäl för införandet av bestämmelsen angavs att den då "alldeles okontrollerade agentverksamhet, som bedrevs för avsättning av krigsmateriel från företag såväl inom som utom landet" också borde ställas under statlig uppsikt. På grund av rustningsindustrins starkt internationella karaktär och under trycket av en hård konkurrens mellan olika företag sades en sådan agentverksamhet emellanåt ha tagit former vilka från olika synpunkter var ägnade att inge allvarliga betänkligheter. I syfte att kunna ställa inte bara handelsagenter utan samtliga personer som sysslade med krigsmateriel under kontroll utvidgades år 1949 bemyndigandet till att omfatta sådant tillhandahållande av krigsmateriel m. m. som görs av krigsmaterieltillverkare eller för sådan tillverkares räkning (prop. 1949: 160). Bestämmelsen fick sin nuvarande utformning år 1964 då bemyndigandet utvidgades till att avse även sådan förmedlingsverksamhet som var inriktad på den internationella handeln. Bakgrunden härtill (prop. 1964: 79) var att det då framkommit att krigsmateriel utbjudits utan att detta skett för någon tillverkares räkning. Utbudande hade avsett s. k. överskottsmateriel från lager som efter det senaste världskriget uppsamlats på olika platser i Europa. Dessa lager ansågs komma att ersättas av andra lager av omodern krigsmateriel. Denna form av verksamhet bedömdes vara av samma karaktär som den då kontrollera-

de handeln och alltså böra omfattas av den statliga kontrollen över handeln med krigsmateriel.

I enlighet med givna bemyndiganden har regeringen meddelat föreskrifter i ämnet. Enligt nu gällande bestämmelser får krigsmateriel eller uppfinning därav eller metod för framställning av sådan materiel inte här i riket utan regeringens tillstånd av tillverkare av krigsmateriel eller för sådan tillverkare eller annan innehavares räkning försäljas, utbjudas eller eljest tillhandahållas åt någon inom riket eller i utlandet. Detta gäller dock inte vid tillhandahållande åt svensk statlig myndighet eller tillverkare som har tillstånd att tillverka ifrågakarande materiel eller om tillhandahållandet avser materiel, uppfinning eller metod som tillhör eller innehas av svenska staten eller av innehavare av tillverkningstillstånd. Från tillståndstvång är också undantagen sådan handel med skjutvapen, ammunition eller annan explosiv vara som avses i vapenlagen eller förordningen om explosiva varor.

En motsvarande reglering bör gälla enligt den nya lagen. Syftet med kontrollen över ifrågakarande verksamhet är detsamma som det som motiverar en kontroll över tillverkningsindustrin. Båda kräver f. n. regeringens tillstånd. Tillsynen däröver är också likartad. Enligt min mening bör båda dessa grundläggande bestämmelser om krigsmaterielhantering återfinnas i lagen i ämnet.

Tillståndskravet enligt den nya lagen bör enligt min mening preciseras till att omfatta yrkesmässigt tillhandahållande här i riket genom försäljning, utbudande mot vederlag eller förmedling åt någon inom landet eller i utlandet. Med kravet på yrkesmässigt tillhandahållande avskiljs privat försäljning av skjutvapen o. d. Genom preciseringen av formerna för tillhandahållande kommer klart att framgå att åtgärd som innefattar ett rent fysiskt tillhandahållande, t. ex. av ett transportföretag, inte omfattas av lagens bestämmelser.

Från tillståndskravet bör liksom vad som f. n. gäller göras vissa undantag. Sålunda bör tillstånd inte krävas vid tillhandahållande om mottagaren är svensk statlig myndighet eller sådan tillverkare som har tillstånd att tillverka det slag av materiel som tillhandahållandet avser. Undantag bör också göras för innehavare av tillverkningstillstånd i fråga om sådan materiel eller rättighet o. d. som tillhör eller innehas av honom. Något särskilt undantag motsvarande det nu gällande avseende svenska staten behövs inte med hänsyn till att den nya lagen, i enlighet med vad som tidigare anförts, inte bör äga tillämpning på statlig myndighet. Ett tillhandahållande av statlig myndighet faller således utanför lagens tillämpningsområde.

Som framgått av det tidigare sagda gäller f. n. att också sådan handel med skjutvapen, ammunition eller annan explosiv vara som avses i vapenlagen eller förordningen om explosiva varor är undantagen från tillståndskravet. Med skjutvapen förstås enligt vapenlagen bl. a. vapen med vilket kula, hagel, harpun eller annan projektil kan skjutas ut med hjälp av

krutladdning, kolsyreladdning, komprimerad luft eller annat liknande utskjutningsmedel. Vapenlagen omfattar skjutvapen av starkt skiftande karaktär och verkningsgrad och inbegriper även skjutvapen som enligt gällande synsätt är att betrakta som tung krigsmateriel. Med hänsyn till detta förhållande bör från tillståndskravet enligt förevarande lag enligt min mening inte undantas all sådan handel med skjutvapen som avses i vapenlagen. En lämplig avgränsning av undantaget bör göras med utgångspunkt från vissa vapen eller vapenslag. Merparten av handel med handeldvapen, t. ex. jakt- och sportvapen, bör enligt min mening uteslutande regleras genom vapenlagens bestämmelser och sålunda undantas från den nya lagens tillämpningsområde. Däremot bör tillstånd enligt förevarande lag krävas för tillhandahållande som avser viss tyngre materiel som enligt gällande definitioner utgör skjutvapen i vapenlagens mening.

Liksom när det gäller undantagen i vissa fall från kravet på tillverknings-tillstånd förutsätter en sådan avgränsning ett fastläggande av vad som skall avses med krigsmateriel enligt den nya lagen. Att meddela föreskrifter härom, bör som tidigare anförts, ankomma på regeringen. Jag förordar därför att något undantag från tillståndskravet i fråga om sådan handel som omfattas av vapenlagen inte görs direkt i lagen utan att i denna tas in ett bemyndigande för regeringen att meddela erforderliga undantag i fråga om sådan handel med skjutvapen, ammunition eller annan explosiv vara som omfattas av vapenlagen eller förordningen om explosiva varor.

I linje med det anförda och för att undvika en dubbelreglering av sådant tillhandahållande som avses regleras i den nya lagen bör undantag för sådan verksamhet göras i vapenlagen och följaktligen något tillstånd till handel med skjutvapen inte fordras enligt den lagen.

Tillstånd enligt vapenlagen att driva handel med skjutvapen medför rätt att inneha sådana vapen, dock att vissa begränsningar kan göras i tillståndet. I likhet härmed bör särskilt innehavstillstånd enligt vapenlagen inte krävas för den som beviljats tillstånd till försäljningsverksamhet m. m. enligt den nya lagen i fråga om de vapen som omfattas av tillståndet. Inte heller bör något särskilt tillstånd till innehav enligt min mening krävas för den som erhållit tillverkningstillstånd enligt den nya lagen. Den som beviljats ett sådant tillstånd bör således också ha rätt att inneha den färdiga arbetsprodukten utan tillstånd enligt vapenlagen. Motsvarande gäller vid tillverkningstillstånd i fråga om explosiva varor enligt nyss nämnd förordning.

Liksom vad som f. n. gäller bör tillstånd till såväl tillverkning som tillhandahållande av krigsmateriel m. m. kunna förenas med villkor samt med kontroll- och ordningsbestämmelser av skilda slag. Sådana kan avse tillverkningsställe, säkerhetsåtgärder e. d. Tillstånd att tillverka krigsmateriel bör, som tidigare angetts, meddelas tills vidare eller på viss tid. Detsamma bör gälla i fråga om tillstånd till försäljning m. m. Ett meddelat tillstånd bör kunna återkallas av regeringen när det finns skäl till detta.

Nuvarande tillverkningslag upptar en bestämmelse om vad ansökan om tillverkningstillstånd skall innehålla. Sålunda anges däri att ansökan skall innehålla uppgift om det ställe där tillverkningen skall äga rum och det eller de slag av krigsmateriel som sökanden ämnar tillverka. Att dessa uppgifter är nödvändiga för prövningen av en ansökan står utom allt tvivel. Emellertid bör föreskrifter om detta – i likhet med vad som f. n. gäller i fråga om krav på innehållet i ansökan om tillstånd till försäljningsverksamhet m. m. – återfinnas i tillämpningsföreskrifter till lagen.

2.4 Tillsyn och kontroll

Tillsynen över krigsmaterieltillverkningen och den tillståndspliktiga hanteringen av tillhandahållande av krigsmateriel m. m. utövas av krigsmaterielinspektionen. Denna ordning har varit rådande genom åren. Inspektionen handhar även beredningen av ärenden angående tillstånd till utförsel av krigsmateriel, m. m.

Nuvarande lag innehåller bestämmelser som syftar till att möjliggöra en effektiv kontroll över krigsmaterieltillverkningen och att säkerställa att sådana särskilda bestämmelser och villkor efterlevs som kan meddelas i samband med tillståndsgivning. Sålunda innehåller lagen bl. a. en skyldighet för krigsmaterieltillverkare att, enligt de närmare föreskrifter som regeringen meddelar, till kontrollmyndigheten avlämna deklaration rörande den tillverkning som bedrivs av honom. Sådan deklaration skall avges på tro och heder. Deklarationsskyldigheten bör kvarstå även i fortsättningen och avse skyldighet att avge avsedda deklarationer på heder och samvete. I den nya lagen bör också uttryckligen föreskrivas en generell skyldighet för innehavare av tillstånd till försäljningsverksamhet m. m. att avge deklaration rörande den verksamhet för vilken tillstånd meddelats. Regeringen bör även här få meddela närmare föreskrifter.

Gällande tillverkningslag innehåller detaljerade bestämmelser om tillverkares skyldighet att hålla handelsböcker och handlingar tillgängliga för kontrollmyndigheten, att för tillsyn bereda tjänsteman hos kontrollmyndigheten tillträde till tillverkningsstället samt i övrigt stå sådan tjänsteman bi med upplysningar om verksamheten. Denna ordning bör vara rådande även i fortsättningen. En bestämmelse om detta i den nya lagen bör dock kunna ges en mera samlande utformning. Uppgiftsskyldigheten bör omfatta också sådan innehavare som erhållit regeringens tillstånd till försäljningsverksamhet m. m.

2.5 Ansvars- och förverkandebestämmelser

Enligt nuvarande tillverkningslag kan den som olovligen tillverkar krigsmateriel ådömas böter eller fängelse. Också underlåtenhet att fullgöra åliggande som åvilar tillverkare enligt lagen eller med stöd av lagen medde-

lade föreskrifter kan medföra böter eller fängelse. Samma gäller i fråga om oriktigt uppgiftslämnande i deklaration eller rörande omständigheter om vilka skyldighet föreligger att lämna upplysning.

Ansvarsbestämmelsen i fråga om olovligt tillhandahållande av krigsmateriel m. m. och om brott mot föreskrift eller villkor som har meddelats vid beviljande av tillstånd till försäljningsverksamhet m. m. återfinns f. n. i tillverkningsförordningen. Straffskalan är böter eller fängelse i högst sex månader. Som angetts inledningsvis har ifrågavarande bestämmelse sin giltighet med stöd av övergångsbestämmelserna till regeringsformen. Med det förslag till uppläggning av den nya lagen med placeringen av reglerna om krav på regeringens tillstånd för försäljningsverksamhet m. m. får också dithörande ansvarsbestämmelser inlemmas i lagen.

De nuvarande straffbestämmelserna i tillverkningslagen anger, som framgått av det föregående, inte uttryckligen något maximum i fråga om fängelsestraff. En sådan utformning av straffbestämmelser var inte ovanlig före brottsbalkens ikraftträdande den 1 januari 1965. Att något straffmaximum inte var utsatt innebar före angiven tidpunkt att fängelse kunde ådömas i högst två år. Enligt 4 § första stycket brottsbalkens promulgationslag gäller dock numera att sådana äldre bestämmelser skall läsas så att fängelse kan ådömas i högst ett år.

I ansvarsbestämmelserna i den nya lagen bör anges vilket straffmaximum som skall gälla med fängelse i straffskalan. När det gäller olovlig tillverkning av krigsmateriel kan det enligt min mening ifrågasättas om en straffskala som innefattar böter eller fängelse i högst ett år är lämpligt avvägd. Straffbestämmelsen har – bortsett från vad som nyss anförts – stått oförändrad genom åren. Allmänpreventiva skäl talar för att den nya lagen utrustas med sådana straffbestämmelser att resultatet av en lagföring kan stå i rimlig samklang med ett brotts beskaffenhet. En höjning av straffmaximum för olovlig tillverkning av krigsmateriel till fängelse i två år skulle enligt min mening bättre svara mot tidens krav. En jämförelse med vad som gäller på vissa andra områden i fråga om olovlig tillverkning av varor ger också vid handen att strafflatituden för sådana brott innefattar fängelse i högst två år. Så förhåller det sig t. ex. i fråga om olovlig tillverkning av explosiv vara o. d. enligt lagen (1975: 69) om explosiva och brandfarliga varor. Ett straffmaximum i den nya lagen med fängelse i högst två år för brott som består i olovlig tillverkning av krigsmateriel skulle också stå i överensstämmelse med vad som gäller i normalfallet för olovlig utförsel av krigsmateriel eller för varusmuggling över huvud taget.

Som nyss nämnts är straffskalan för brott enligt tillverkningsförordningen böter eller fängelse i högst sex månader. En gärning som innefattar ett olovligt tillhandahållande av krigsmateriel m. m. kan emellertid i vissa situationer vara väl så straffvärd som en olovlig tillverkning av krigsmateriel. Också straffskalan för olovligt tillhandahållande av krigsmateriel m. m. bör därför enligt min mening inrymma ett straffmaximum om fängel-

se i högst två år. Som jämförelse här kan nämnas att olovlig handel med explosiva varor enligt nyssnämnda lag kan medföra fängelse i högst två år.

I enlighet med det anförda bör således straffskalan för olovlig tillverkning av krigsmateriel och olovligt tillhandahållande av sådan materiel liksom olovligt tillhandahållande av uppfinning eller metod för framställning av krigsmateriel innefatta ett straffmaximum om fängelse i högst två år. Jag har övervägt frågan huruvida en särskild straffskala borde införas för grova brott. Något behov härav har dock hittills inte visat sig vara påkallat. Skulle en framtida utveckling visa att avsaknaden av en sådan särskild straffskala utgör en brist, får frågan tas upp mot bakgrund av gjorda erfarenheter.

Enligt nuvarande tillverkningslag och förordning gäller som tidigare nämnts att brott mot föreskrifter i lagen eller förordningen eller med stöd härav meddelade föreskrifter eller villkor är straffsanktionerade. Motsvarande ordning bör råda enligt den föreslagna lagen. Sålunda bör brott mot lagens föreskrifter, i andra fall än då det är fråga om olovlig tillverkning eller olovligt tillhandahållande av krigsmateriel m. m., eller mot föreskrift, villkor eller ordnings- eller kontrollbestämmelse som har meddelats med stöd av lagen kunna medföra ansvar. Detsamma bör gälla oriktigt uppgiftslämnande i ansökan om tillstånd eller i deklaration eller vid fullgörande av uppgiftsskyldighet enligt lagen. Strafflatituden bör här vara böter och fängelse i högst sex månader. Detta motsvarar också vad som f. n. gäller vid brott enligt tillverkningsförordningen.

Enligt nuvarande sanktionsbestämmelser kan endast uppsåtliga gärningar föranleda ansvar. Så bör vara fallet även i fortsättningen i fråga om olovlig tillverkning och olovligt tillhandahållande av krigsmateriel m. m. När det däremot gäller åsidosättande av lagens föreskrifter i övrigt eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter, villkor eller bestämmelser bör även oaktsamt handlande enligt min mening kunna föranleda ansvar. En sådan ordning står i överensstämmelse med vad som gäller enligt likartade regelkomplex. Ringa fall av oaktsamhet bör dock vara fria från ansvar.

Nuvarande förverkandebestämmelser föreskriver att krigsmateriel som tillverkats olovligen skall förklaras förverkad. Rätten äger dock pröva om så skall ske i fall då omständigheterna är synnerligen mildrande. Om egendomen inte kan tillrättaskaffas, skall dess värde förverkas.

En motsvarande bestämmelse bör tas in i den nya lagen. Denna bör också innehålla förverkandebestämmelser som svarar mot brott som består i olovligt tillhandahållande av krigsmateriel m. m. Föremålet för den särskilda rättsverkan bör här vara det utbyte som den brottsliga gärningen har medfört.

2.6 Avgifter till kontrollverksamheten, m. m.

Till bestridande av kostnaderna för kontrollmyndighetens organisation och verksamhet erlägger tillverkare av krigsmateriel årligen bidrag enligt bestämmelser som regeringen meddelar. Detta bidrag utgår efter visst för samtliga tillverkare lika förhållande till det fakturerade värdet av försåld krigsmateriel. Denna ordning bör bibehållas oförändrad. En bestämmelse motsvarande den nuvarande om bidragsskyldigheten bör således tas in i den nya lagen.

Kostnaderna för kontrollverksamheten, vilka går över statsbudgeten, utgörs till större delen av löne- och lokalkostnader. En väsentlig del av kostnaderna täcks av expeditionsavgifter för bevis om tillstånd till utförsel av krigsmateriel, m. m. På senare år har det bidrag som varje tillverkare av krigsmateriel haft att erlägga i genomsnitt uppgått till tolv tusendels procent av det värde som tillverkaren har fakturerat för krigsmateriel under ett år.

2.7 Ikraftträdande m. m.

Jag föreslår att den nya lagen om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m. skall träda i kraft den 1 januari 1984 och därmed ersätta nuvarande lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m. Som framgått av den tidigare redogörelsen förutsätter ett upphävande av straffbestämmelsen i förordningen (1949: 615) med vissa föreskrifter med anledning av lagen (1935: 395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m. riksdagens beslut. Med hänsyn härtill och då avsikten är att ersätta den nuvarande förordningen med en ny författning bör också förordningen upphävas genom ikraftträdandet av den nya lagen.

Något behov av övergångsbestämmelser till den nya lagen föreligger inte.

2.8 Kostnader

Den lagreglering som föreslås föranleder inte några kostnader för statsverket.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom utrikesdepartementet upprättats förslag till

1. lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m.,
2. lag om ändring i vapenlagen (1973: 1176).

Det under 2 angivna förslaget har upprättats i samråd med chefen för justitiedepartementet.

Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga*.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m.

Bestämmelserna i den föreslagna lagen överensstämmer i sak i åtskilliga avseenden med vad som gäller enligt nuvarande reglering av krigsmaterielkontrollen.

1 §¹

Tillverkning av krigsmateriel och tillhandahållande av sådan materiel, uppfinning eller metod för framställning därav skall kontrolleras enligt bestämmelserna i denna lag. Föreskrifter om förbud mot utförsel av krigsmateriel och förbud mot upplåtelse eller överlåtelse av rätt att utom riket tillverka krigsmateriel finns i lagen (1982: 513) om förbud mot utförsel av krigsmateriel, m. m.

Denna lag gäller inte för statlig myndighet.

Regeringen bestämmer vad som skall avses med krigsmateriel enligt denna lag.

I *första stycket* anges ramen för lagens tillämpningsområde. Där i crinras också om att föreskrifter om förbud mot utförsel av krigsmateriel och förbud mot upplåtelse eller överlåtelse av rätt att utom riket tillverka krigsmateriel finns i lagen (1982: 513) om förbud mot utförsel av krigsmateriel, m. m. Medan sistnämnda lag sålunda reglerar utförseln av ifrågavarande materiel samt upplåtelse eller överlåtelse till utlandet av tillverkningsrätt, vari inbegrips tillhandahållande av tekniskt underlag c. d. för krigsmaterieltillverkning enligt vad som uttalas i prop. 1981/82: 196 s. 25, avser förevarande lag enbart kontrollen som sådan över den inhemska tillverkningen och över verksamhet som består i ett tillhandahållande av krigsmateriel, uppfinning eller metod för framställning av sådan materiel.

Enligt *andra stycket* undantas statlig myndighet från lagens tillämpningsområde. Tillverkning som bedrivs av sådan myndighet är således inte underkastad lagens bestämmelser. Detsamma gäller tillhandahållande av krigsmateriel samt uppfinning eller metod för framställning av sådan materiel. Som framhållits i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3) är emellertid statliga bolag underkastade regleringen i denna lag.

Tredje stycket innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om vad som skall avses med krigsmateriel enligt lagen. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 1 § tillverkningslagen (1935: 395). Sam-

¹ Paragrafen har i propositionsförslaget fått en något annan redaktionell utformning.

ma befogenhet har tillagts regeringen i fråga om vad som skall avses med krigsmateriel enligt lagen om förbud mot utförsel av krigsmateriel, m. m.

2 §¹

Krigsmateriel får inte tillverkas här i riket utan tillstånd av regeringen, om ej annat följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag. Tillstånd att tillverka krigsmateriel får inte meddelas någon annan än svensk medborgare, svenskt handelsbolag eller svenskt aktiebolag, annat än om det endast är fråga om tillverkning i ringa omfattning.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt första stycket för ändring eller ombyggnad av skjutvapen i fall som avses i 24 § första stycket vapenlagen (1973: 1176) samt för tillverkning av enstaka skjutvapen och ammunition för tillverkarens eget bruk.

Första stycket innehåller det grundläggande kravet på regeringens tillstånd för att få tillverka krigsmateriel här i riket. Sådant tillstånd får enligt huvudregeln inte meddelas någon annan än svensk medborgare, svenskt handelsbolag eller svenskt aktiebolag. Undantag härifrån får dock göras i fall då det är fråga om tillverkning i ringa omfattning. Bestämmelsen motsvarar, med smärre redaktionella justeringar, 1 § första stycket första och andra meningarna i nuvarande tillverkningslag. Sistnämnda bestämmelse fick sin nuvarande utformning genom en ändring i tillverkningslagen som trädde i kraft den 1 januari 1983 (prop. 1981/82: 135, NU 56, rskr 378, SFS 1982: 621). Genom ändringen utmönstrades vissa inskränkningar för tillståndsgivning, nämligen att tillstånd enligt huvudregeln inte fick meddelas svenska handelsbolag med utländsk bolagsman eller svenskt aktiebolag i vars bolagsordning inte intagits utlänningsförbehåll enligt dåvarande 1916 års lag om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom m. m. Bl. a. genom den vid samma tidpunkt ikraftträdde lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m. tillgodoses att det utländska inslaget inte kommer att få inflytande över den svenska krigsmaterieltillverkningen.

Andra stycket innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillverkningstillstånd i vissa fall. Bestämmelsen har kommenterats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3).

3 §¹

Krigsmateriel samt uppfinning eller metod för framställning av sådan materiel får inte här i riket yrkesmässigt tillhandahållas genom försäljning, utbudande mot vederlag eller förmedling åt någon inom landet eller i utlandet utan tillstånd av regeringen, om ej annat följer av andra stycket eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag.

Tillstånd enligt första stycket behövs inte

1. vid tillhandahållande till svensk statlig myndighet eller sådan tillver-

¹ Paragrafen har i propositionsförslaget fått en något annan redaktionell utformning.

kare som har tillstånd att tillverka krigsmateriel av det slag tillhandahållandet avser.

2. för innehavare av tillverkningstillstånd, om tillhandahållandet avser krigsmateriel, uppfinning eller metod som tillhör eller innehas av tillståndshavaren.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt första stycket i fråga om handel med skjutvapen, ammunition eller annan explosiv vara som omfattas av vapenlagen (1973: 1176) eller förordningen (1949: 341) om explosiva varor.

Bestämmelsen har behandlats i den allmänna motiveringen (2.3). Den har sin motsvarighet i 3 § tillverkningsförordningen (1949: 615). Enligt *första stycket* får krigsmateriel samt uppfinning eller metod för framställning av sådan materiel inte här i riket säljas, utbjudas mot vederlag eller förmedlas yrkesmässigt åt någon inom landet eller i utlandet utan att regeringen har lämnat tillstånd till det. Detta innebär bl. a. att förbudet gäller den som här i riket utövar näringsverksamhet som innefattar tillhandahållande av ifrågavarande slag eller eljest här i riket yrkesmässigt tillhandahåller materiel eller rättighet av avsett slag. Som anförts i den allmänna motiveringen omfattas emellertid inte privat försäljning av t. ex. ett skjutvapen.

Från kravet på regeringens tillstånd görs i *andra stycket* vissa undantag. Sålunda krävs inte tillstånd för försäljning m. m. till svensk statlig myndighet eller till sådan tillverkare som har regeringens tillstånd att tillverka materiel av det slag som det tillhandahållna avser. Inte heller krävs tillstånd för innehavare av tillverkningstillstånd, om tillhandahållandet avser materiel, uppfinning eller metod som tillhör eller innehas av tillståndshavaren. Således får en tillverkare t. ex. sälja egen materiel utan tillstånd, medan tillstånd krävs för den som avser att förmedla materiel för tillverkarens räkning. Om mottagaren emellertid är svenska staten eller krigsmaterieltillverkare med tillstånd att tillverka samma materiel krävs, i enlighet med vad som nyss sagts, inte något tillstånd. Tillstånd till förmedlingsverksamhet mellan utländska kontrahenter krävs däremot alltid.

Tredje stycket innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet i vissa fall. Bestämmelsen har närmare kommenterats i den allmänna motiveringen.

4 §

Tillstånd enligt 2 eller 3 § får förenas med villkor samt med kontroll- och ordningsbestämmelser. Tillstånd kan meddelas för viss tid eller tills vidare och kan återkallas av regeringen, om tillståndshavaren har åsidosatt föreskrift i denna lag eller föreskrift, villkor eller bestämmelse som har meddelats med stöd av lagen eller i annat fall skälig anledning till återkallelse föreligger.

Paragrafens *första mening* är i sak överförd från 2 § andra stycket tillverkningslagen och 4 § tillverkningsförordningen. De villkor och bestämmelser som här åsyftas kan gälla tillverkningsställe, förande av sär-

skilda anteckningar för kontrollen eller redovisning av kontrolluppgifter. Av allmänna principer får anses följa att villkoren samt kontroll- och ordningsbestämmelserna inte får vara onödigt betungande.

Paragrafens *andra mening* ersätter, såvitt avser tillverkningstillstånd, 1 § första stycket sista meningen i nuvarande tillverkningslag. Som angetts i den allmänna motiveringen (2.3) kan även ett tillstånd att bedriva försäljningsverksamhet m. m. meddelas tills vidare. I motsats till den nuvarande regleringen anges här mer specificerat i vilka fall ett givet tillverkningstillstånd kan återkallas. Samma gäller i fråga om tillstånd till försäljningsverksamhet m. m. Möjligheten att återkalla ett tillstånd bör i princip utnyttjas endast när detta är nödvändigt. I första hand bör man försöka nå rättelse på frivillig väg.

5 §

Den som har fått tillstånd enligt 2 eller 3 § skall stå under kontroll av den myndighet som regeringen bestämmer.

Bestämmelsen, som har berörts i avsnittet 2.4, överensstämmer med 3 § första stycket nuvarande tillverkningslag.

6 §

Tillståndshavaren skall, enligt de närmare föreskrifter som regeringen meddelar, till kontrollmyndigheten lämna deklaration på heder och samvete rörande den verksamhet för vilken tillstånd har meddelats.

Bestämmelsen har behandlats i den allmänna motiveringen (2.4). I fråga om deklarationsskyldigheten för krigsmaterieltillverkare har den sin svarighet i 4 § tillverkningslagen. Paragrafen föreskriver också skyldighet för tillståndshavare enligt 3 § att lämna deklaration rörande sin verksamhet. Detta utgör inte någon förändring i förhållande till vad som f. n. gäller. Deklarationsskyldigheten har hittills ålagts avsedd kategori vid tillståndsbeviljande.

7 §¹

Tillståndshavaren är skyldig att efter anmodan av kontrollmyndigheten lämna de upplysningar och handlingar som behövs för kontrollen.

Tillståndshavare enligt 2 § är skyldig att för tillsyn lämna tjänstemän hos kontrollmyndigheten tillträde till lokaler där verksamheten bedrivs.

Paragrafen, som har kommenterats i avsnitt 2.4, motsvarar i sakligt hänseende 5 § tillverkningslagen, dock att uppgiftsskyldigheten också anges omfatta tillståndshavare enligt 3 §.

Uppgiftsskyldigheten, som regleras i *första stycket*, gäller enbart den som har tillstånd enligt lagen. En ytterligare begränsning sker genom att en anmodan skall avse material som behövs för kontrollen. Av detta följer att

¹ Paragrafen har i propositionsförslaget fått en något annan redaktionell utformning.

materialet måste ha relevans för denna. Vidare får inte krävas in mera uppgifter m. m. än som erfordras. Anmodan får avse upplysningar eller handlingar. Det kan gälla exempelvis handelsböcker, inläggande beställningar och uppgifter angående pågående tillverkning.

Vid tillämpning av bestämmelserna bör givetvis beaktas att skyldighet att yttra sig e. d. enligt allmänna principer inte bör åläggas någon i fråga om omständighet, vars yppande skulle röja att vederbörande har begått brott.

I *andra stycket* föreskrivs skyldighet för tillverkare av krigsmateriel att för tillsyn lämna tjänstemän hos kontrollmyndigheten tillträde till de lokaler där verksamheten bedrivs. Något behov av motsvarande bestämmelse i fråga om försäljningsverksamhet m. m. torde inte föreligga.

8 §¹

För att täcka kostnaderna för kontrollmyndighetens organisation och verksamhet skall tillståndshavare enligt 2 § årligen betala en avgift som regeringen bestämmer. Avgiften beräknas efter ett för samtliga tillverkare lika förhållande till det fakturerade värdet av försåld krigsmateriel.

Paragrafen är i sak överförd från 6 § tillverkningslagen.

9 §

Den som bryter mot 2 eller 3 § döms till böter eller fängelse i högst två år.

10 §¹

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot andra föreskrifter i denna lag än som avses i 9 § eller mot föreskrift, villkor eller ordnings- eller kontrollbestämmelse som har meddelats med stöd av lagen eller

2. lämnar oriktig uppgift i ansökan om tillstånd eller i deklaration enligt denna lag eller vid fullgörande av uppgiftsskyldighet enligt lagen.

I ringa fall av oaktsamhet skall inte dömas till ansvar.

Ansvarsbestämmelserna har behandlats i avsnittet 2.5.

Straffskalan enligt 9 § för brott mot 2 eller 3 § inrymmer böter eller fängelse i högst två år. Vid uppsåtligt eller oaktsamt brott enligt 10 § är straffskalan böter eller fängelse i högst sex månader. Med hänsyn till att fängelse sålunda ingår i straffskalan för brott enligt lagen kan bl. a. husrannsakan företas i samband med utredning av brott enligt 9 och 10 §§.

Med lämnande av oriktig uppgift enligt 10 § första stycket 2 bör jämföras förtigande av uppgift som har betydelse för tillståndsprövningen eller för kontrollens fullgörande.

Av 10 § *andra stycket* framgår att det i ringa fall av oaktsamhet inte skall dömas till ansvar. En gärning kan vara att bedöma som ringa exempelvis när en oaktsamhet är mer obetydlig. Även när oaktsamheten är framträ-

¹ Paragrafen har i propositionsförslaget fått en något annan redaktionell utformning.

dande bör dock gärningen kunna bedömas som ringa, exempelvis om en oriktig uppgift gäller ett förhållande som är utan större betydelse i saken.

Brottsbalkens (BrB) regler om medverkan till brott är analogiskt tillämpliga eftersom fängelse ingår i straffskalan.

11 §

Till ansvar enligt denna lag skall inte dömas, om gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Bestämmelsen om att ansvar enligt denna lag är subsidiärt i förhållande till ansvar enligt BrB har införts för tydlighetens skull. Närmast kan det bli aktuellt att tillämpa bestämmelserna om osann försäkran eller osant intygande i BrB. Likaså kan bestämmelserna om spioneri komma att aktualiseras.

12 §¹

Krigsmateriel som har varit föremål för brottslig tillverkning skall förklaras förverkad, om inte detta är uppenbart oskäligt.

I stället för egendomen kan dess värde förklaras förverkat.

Utbyte av brottsligt tillhandahållande av krigsmateriel samt av uppfinning eller metod för framställning av sådan materiel skall förklaras förverkat, om inte detta är uppenbart oskäligt.

Förverkandebestämmelserna har berörts i avsnittet 2.5. Bestämmelserna i *första* och *andra styckena* angående förverkande av krigsmateriel eller värdet därav motsvarar i sak vad som f. n. gäller enligt tillverkningslagen.

Enligt *tredje stycket* skall utbyte av brottsligt tillhandahållande av krigsmateriel m. m. förklaras förverkat. Med utbyte avses – liksom i BrB:s mening – den nettovinst som kan ha blivit följden av ett brottsligt tillhandahållande. Utbytet kan omfatta såväl föremål som abstrakt vinning.

I samtliga fall föreskrivs möjlighet att underlåta förverkande om detta är uppenbart oskäligt. Detta undantag – som torde följa redan av 36 kap. 11 § BrB – har för tydlighetens skull förts in i lagen.

Egendom som kan bli förverkad med stöd av dessa bestämmelser kan tas i beslag i enlighet med vad som föreskrivs i 27 kap. rättegångsbalken. Förverkande kan ske bl. a. hos gärningsmannen eller annan som har medverkat till brottet eller hos den som genom brottet beretts vinning. Detta följer av 36 kap. 4 § BrB. I fråga om säkerställande av värdeförverkande tillämpas reglerna i 26 kap. rättegångsbalken om kvarstad.

13 §

Allmänt åtal för brott som avses i denna lag får väckas endast efter tillstånd av kontrollmyndigheten.

¹ Paragrafen har i propositionsförslaget fått en något annan redaktionell utformning.

Denna paragraf, som har sin motsvarighet i 12 § tillverkningslagen och 6 § andra stycket tillverkningsförordningen, innehåller en regel om att allmänt åtal vid brott mot lagen får väckas endast efter tillstånd av kontrollmyndigheten. Genom tillståndskravet kan åtal i vissa fall komma att undvikas. Vid kontrollmyndighetens prövning kan hänsyn tas till bl. a. att lagföring skulle te sig stötande eller att en gärning, som är förbjuden, i det enskilda fallet kan vara särskilt ursäktlig.

4.2 Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1973: 1176)

5 §

Paragrafen kompletteras med bestämmelser om undantag från kravet på tillstånd för innehav av skjutvapen och för rätten att driva handel med skjutvapen. Sålunda krävs inte tillstånd till innehav av skjutvapen för sådan verksamhet för vilken tillstånd lämnats enligt den nya lagen om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m. Inte heller krävs tillstånd enligt vapenlagen för rätten att driva handel med skjutvapen, om det är fråga om verksamhet som avses i 3 § lagen om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m. Tilläggen har behandlats i den allmänna motiveeringen (avsnitt 2.3).

5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m.,
2. lag om ändring i vapenlagen (1973: 1176).

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

De remitterade förslagen

1 Förslag till

Lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Tillverkning av krigsmateriel och tillhandahållande av sådan materiel, uppfinning eller metod för framställning därav skall kontrolleras enligt bestämmelserna i denna lag. Föreskrifter om förbud mot utförsel av krigsmateriel och förbud mot upplåtelse eller överlåtelse av rätt att utom riket tillverka krigsmateriel finns i lagen (1982:513) om förbud mot utförsel av krigsmateriel, m. m.

Denna lag gäller inte för statlig myndighet.

Regeringen bestämmer vad som skall avses med krigsmateriel enligt denna lag.

2 § Krigsmateriel får inte tillverkas här i riket utan tillstånd av regeringen, om ej annat följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag. Tillstånd att tillverka krigsmateriel får inte meddelas någon annan än svensk medborgare, svenskt handelsbolag eller svenskt aktiebolag, annat än om det endast är fråga om tillverkning i ringa omfattning.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt första stycket för ändring eller ombyggnad av skjutvapen i fall som avses i 24 § första stycket vapenlagen (1973:1176) samt för tillverkning av enstaka skjutvapen och ammunition för tillverkarens eget bruk.

3 § Krigsmateriel samt uppfinning eller metod för framställning av sådan materiel får inte här i riket yrkesmässigt tillhandahållas genom försäljning, utbudande mot vederlag eller förmedling åt någon inom landet eller i utlandet utan tillstånd av regeringen, om ej annat följer av andra stycket eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag.

Tillstånd enligt första stycket behövs inte

1. vid tillhandahållande till svensk statlig myndighet eller sådan tillverkare som har tillstånd att tillverka krigsmateriel av det slag tillhandahållandet avser,

2. för innehavare av tillverkningstillstånd, om tillhandahållandet avser krigsmateriel, uppfinning eller metod som tillhör eller innehas av tillståndshavaren.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt första stycket i fråga om handel med skjutvapen, ammunition eller annan explosiv vara som omfattas av vapenlagen (1973:1176) eller förordningen (1949:341) om explosiva varor.

4 § Tillstånd enligt 2 eller 3 § får förenas med villkor samt med kontroll- och ordningsbestämmelser. Tillstånd kan meddelas för viss tid eller tills vidare och kan återkallas av regeringen, om tillståndshavaren har åsidosatt föreskrift i denna lag eller föreskrift, villkor eller bestämmelse som har meddelats med stöd av lagen eller i annat fall skäligen anledning till återkallelse föreligger.

5 § Den som har fått tillstånd enligt 2 eller 3 § skall stå under kontroll av den myndighet som regeringen bestämmer.

6 § Tillståndshavaren skall, enligt de närmare föreskrifter som regeringen meddelar, till kontrollmyndigheten lämna deklaration på heder och samvete rörande den verksamhet för vilken tillstånd har meddelats.

7 § Tillståndshavaren är skyldig att efter anmodan av kontrollmyndigheten lämna de upplysningar och handlingar som behövs för kontrollen.

Tillståndshavare enligt 2 § är skyldig att för tillsyn lämna tjänstemän hos kontrollmyndigheten tillträde till lokaler där verksamheten bedrivs.

8 § För att täcka kostnaderna för kontrollmyndighetens organisation och verksamhet skall tillståndshavare enligt 2 § årligen betala en avgift som regeringen bestämmer. Avgiften beräknas efter ett för samtliga tillverkare lika förhållande till det fakturerade värdet av försåld krigsmateriel.

9 § Den som bryter mot 2 eller 3 § döms till böter eller fängelse i högst två år.

10 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligt bryter mot andra föreskrifter i denna lag än som avses i 9 § eller mot föreskrift, villkor eller ordnings- eller kontrollbestämmelse som har meddelats med stöd av lagen eller

1. bryter mot andra föreskrifter i denna lag än som avses i 9 § eller mot föreskrift, villkor eller ordnings- eller kontrollbestämmelse som har meddelats med stöd av lagen eller

2. lämnar oriktig uppgift i ansökan om tillstånd eller i deklaration enligt denna lag eller vid fullgörande av uppgiftsskyldighet enligt lagen.

I ringa fall av oaktsamhet skall inte dömas till ansvar.

11 § Till ansvar enligt denna lag skall inte dömas, om gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

12 § Krigsmateriel som har varit föremål för brottslig tillverkning skall förklaras förverkad, om inte detta är uppenbart oskäligt.

I stället för egendomen kan dess värde förklaras förverkat.

Uthytte av brottsligt tillhandahållande av krigsmateriel samt av uppfinning eller metod för framställning av sådan materiel skall förklaras förverkat, om inte detta är uppenbart oskäligt.

13 § Allmänt åtal för brott som avses i denna lag får väckas endast efter tillstånd av kontrollmyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

Genom lagen upphävs

1. lagen (1935:395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.,

2. förordningen (1949:615) med vissa föreskrifter med anledning av lagen (1935:395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.

2 Förslag till

Lag om ändring i vapenlagen (1973: 1176)

Härigenom föreskrivs att 5 § vapenlagen (1973: 1176)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Utan tillstånd enligt denna lag får ej någon

1. inneha skjutvapen,
2. förvärva ammunition,
3. införa skjutvapen eller ammunition till riket eller
4. driva handel med skjutvapen.

Om luft- eller fjädervapen, som är avsett för målskjutning, eller harpunvapen har en i förhållande till andra jämförliga skjutvapen begränsad effekt skall första stycket ej tillämpas på vapnet. Enskild person får dock icke utan tillstånd inneha, införa till riket eller driva handel med sådana vapen, om han inte har fyllt aderton år.

Första stycket 1 gäller inte i fråga om verksamhet som omfattas av tillstånd enligt lagen (1983:000) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m. Första stycket 4 gäller inte i fråga om verksamhet som avses i 3 § samma lag.

Om undantag i vissa fall från skyldigheten att inhämta tillstånd finns bestämmelser i 13, 16, 21, 22, 25, 25 a, 26 och 45 §§.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

¹ Lagen omtryckt 1981: 1360.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1983-09-22

Närvarande: f. d. regeringsrådet Lidbeck, regeringsrådet Brink, justitierådet Heuman.

Enligt lagrådet den 4 juli 1983 tillhandakommet utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 19 maj 1983 har regeringen på hemställan av statsrådet Hellström beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m.
2. lag om ändring i vapenlagen (1973: 1176).

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Pernilla Lindh.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Förslaget till lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m.

9 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse om straff för den som bryter mot 2 eller 3 §, dvs. mot reglerna om tillstånd för att tillverka eller tillhandahålla krigsmateriel m. m. Straffskalan är enligt förslaget böter eller fängelse i högst två år. Den i 1935 års tillverkningslag upptagna straffbestämmelsen anger inte uttryckligen något straffmaximum. Till följd av 4 § första stycket brottsbalkens promulgationslag är maximum då fängelse i ett år. Före brottsbalkens ikraftträdande år 1965 var straffmaximum i tillverkningslagen på grund av stadgandet i 2 kap. 4 § strafflagen fängelse i två år.

Som skäl för att nu höja straffmaximum till fängelse i två år har i lagrådsremissen åberopats främst allmänpreventiva skäl. I remissen har emellertid inte anförts något som utgör tillräckligt stöd för ställningstagandet att hänsyn till allmänpreventionen kräver straffskärpning. Det må framhållas att det remitterade förslaget inte varit föremål för remissbehandling. Med beaktande av att det föreslagna stadgandet, såvitt gäller straffbestämmelsen för olovlig tillverkning, innebär en återgång till vad som gällde från tillverkningslagens tillkomst år 1935 till brottsbalkens införande har lagrådet emellertid ej något att invända mot den förordade straffskalan.

10 §

I andra stycket av paragrafen föreskrivs att i ringa fall av oaktsamhet skall inte dömas till ansvar. För att bättre överensstämmelse skall nås med de i specialmotiveringen angivna skälen till denna föreskrift bör lagtexten

ändras och lyda: "Om oaktsamhetsbrott är att anse som ringa skall inte dömas till ansvar."

12 §

Paragrafen upptar bestämmelser om förverkande vid brottslig tillverkning av krigsmateriel m.m. Förklaring om förverkande skall ges, om det inte är "uppenbart oskäligt". Att förverkande i sådana fall kan underlåtas följer, som anmärkts i lagrådsremissen, redan av 36 kap. 11 § brottsbalken. För att ange undantagsfallen används i brottsbalken uttrycket "uppenbart obilligt". Detta uttryckssätt torde också genomgående ha nyttjats för motsvarande fall i specialstraffrättslig lagstiftning. Se t.ex. 9 § lagen (1960: 418) om varusmuggling, 40 § vapenlagen (1973: 1176) och 79 § lagen (1977: 293) om handel med drycker. För att det inte skall råda någon tvekan om innebörden av den nu föreslagna bestämmelsen bör också denna ges motsvarande redaktionella utformning.

Lagrådet har i övrigt inget att erinra mot förslaget.

Förslaget till lag om ändring i vapenlagen

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

UTRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-10-06

Närvarande: statsminister Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Andersson, Rainer, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg

Föredragande: statsrådet Hellström

Proposition med förslag till lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m.

1 Anmälan av lagrådets yttrande

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande¹ över förslag till

1. lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m.,
2. lag om ändring i vapenlagen (1973: 1176).

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Förslaget till lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m.

9 §

I fråga om skälen för att nu höja straffmaximum till fängelse i två år har i lagrådsremissen åberopats bl. a. allmänpreventiva skäl. Lagrådet har uttalat att vad som anförts i remissen emellertid knappast kan anses utgöra tillräckligt stöd för ställningstagandet att hänsyn till allmänpreventionen kräver att möjlighet öppnas till straffskärpning. Med beaktande av att det föreslagna stadgandet – som också anförts i remissen – såvitt gäller straffbestämmelser för olovlig tillverkning innebär en återgång till vad som gällde före brottsbalkens ikraftträdande år 1965, har lagrådet emellertid inte haft något att erinra mot den förordade straffskalan. Som också anförts i remissen ger en jämförelse med vad som gäller på vissa andra områden i fråga om olovlig tillverkning av och olovlig handel med varor vid handen att strafflatituden för sådana brott innefattar fängelse i högst två år samt att ett straffmaximum med fängelse i två år skulle stå i överensstämmelse med vad som gäller i normalfallet för olovlig utförsel av krigsmate-

¹ Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 19 maj 1983.

riel eller för varusmuggling över huvud taget. Också i fråga om olovlig upplåtelse eller överlåtelse av rätt att utom riket tillverka krigsmateriel gäller enligt lagen (1982: 513) om förbud mot utförsel av krigsmateriel, m. m. att fängelse kan följa i högst två år.

Enligt min mening utgör en jämförelse med vad som sålunda gäller på andra likartade områden i sig ett skäl till att höja straffmaximum för här avsedda gärningar till fängelse i två år. Ett bibehållande av nuvarande straffmaximum för olovlig tillverkning och olovligt tillhandahållande av krigsmateriel skulle nämligen ange ett synsätt i fråga om sådana gärningars straffvärdhet som – inte minst av hänsyn till den allmänna laglydnaden – inte skulle stå i rimlig relation till det betraktelsesätt som anlagts i fråga om likartade gärningars straffvärdhet.

10 §

Jag delar lagrådets uppfattning om att paragrafens andra stycke bör ändras så att bestämmelsen når bättre överensstämmelse med de skäl som redovisas för den i specialmotiveringen. Avsikten med bestämmelsen är sålunda att från ansvar undanta sådana gärningar som begåtts av oaktsamhet, men som av olika skäl kan vara att betrakta som ringa. Bestämmelsen bör dock enligt min mening ges följande lydelse.

Om en gärning som har begåtts av oaktsamhet är att anse som ringa, skall inte dömas till ansvar.

12 §

Som anförts i lagrådsremissen gäller enligt nuvarande tillverkningslag att förverkandeförklaring skall ges vid brottslig tillverkning av krigsmateriel, om inte omständigheterna är synnerligen mildrande. I det nu föreliggande förslaget, som också innehåller bestämmelser om förverkande vid olovligt tillhandahållande av krigsmateriel, har för undantagsfallen valts uttrycket "uppenbart oskäligt". Lagrådet har med hänvisning till att uttrycket "uppenbart obilligt" används i brottsbalkens förverkandebestämmelser och genomgående i motsvarande bestämmelser i specialstraffrättslig lagstiftning som sin mening uttalat att den nu föreslagna bestämmelsen bör ges motsvarande redaktionella utformning för att förebygga tvekan om innebörden av den.

Enligt min mening har de båda uttryckssätten samma innebörd. Lagrådet har inte heller givit uttryck åt någon annan mening. Termen "obilligt" får emellertid anses vara älderdomlig och mer svårförståelig. Även om uttrycket "oskäligt" inte synes ha använts tidigare i samband med undantag från regler om förverkande, har uttrycket under senare år brukat användas i andra liknande sammanhang och med samma betydelse som "obilligt". Enligt min mening kan valet av det i lagrådsremissen föreslagna uttrycket – som utgör ett led i moderniseringen av författningsspråket – inte vålla några olägenheter. Mot bakgrund härav är jag inte beredd att

följa lagrådets förslag på denna punkt. Jag har samrått i frågan med chefen för justitiedepartementet.

Utöver de ändringar som föreslås bör vissa redaktionella justeringar göras i lagtexten.

Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1973: 1176)

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

2 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att antaga de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna ändringar.

3 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehållsförteckning

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	2
1. Förslag till lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m.	2
2. Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1973: 1176)	4
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 19 maj 1983	5
1 Inledning	5
2 Allmän motivering	6
2.1 Bakgrund, m. m.	6
2.2 Vissa statistiska uppgifter	7
2.2.1 Tillverkning av krigsmateriel	7
2.2.2 Försäljning av krigsmateriel m. m.	8
2.2.3 Utförsel av krigsmateriel	9
2.3 Tillverkning och försäljningsverksamhet m. m.	9
2.4 Tillsyn och kontroll	13
2.5 Ansvars- och förverkandebestämmelser	13
2.6 Avgifter till kontrollverksamheten, m. m.	16
2.7 Ikraftträdande m. m.	16
2.8 Kostnader	16
3 Upprättade lagförslag	16
4 Specialmotivering	17
4.1 Förslaget till lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m.	17
4.2 Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1973: 1176)	23
5 Hemställan	23
6 Beslut	23
Bilaga De remitterade förslagen	24
Utdrag av lagrådets protokoll den 22 september 1983	27
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 6 oktober 1983 ..	29